

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Broj: 43 0 Ps 230250 25 Rev
Sarajevo, 15.07.2025. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Sanele Kovač-Grabonjić kao predsjednice vijeća, Gorana Nezirovića i Sanje Jaramaz-Dedić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja „Sport Plus“ d.o.o. Novi Travnik, ul. Stjepana Radića bb, Zenica, koga zastupa punomoćnik Samir Čengiđ, advokat iz Sarajeva, protiv tužene Općine Kakanj, ul. Branilaca broj 1, Kakanj, koju zastupa zastupnica po zakonu V. A., općinski pravobranilac, radi isplate potraživanja, vrijednost spora 24.968,45 KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj: 43 0 Ps 230250 25 GŽ od 26.02.2025. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 15.07.2025. godine, donio je sljedeće

R J E Š E N J E

Revizija se dopušta i usvaja te drugostepeno rješenje ukida i predmet vraća drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

O troškovima postupka nastalim u povodu revizije odlučit će se u konačnoj odluci.

O b r a z l o ž e n j e

Stavom prvim izreke prvostepene presude Općinskog suda u Zenici broj 43 0 Ps 230250 23 Ps od 16.10.2024.godine naloženo je tuženoj da tužitelju isplati iznos od 24.968,45 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.07.2021.godine pa do isplate, kao i da mu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.548,40 KM.

Stavom drugim izreke prvostepene presude odbijen je preostali dio zahtjeva tužitelja za naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 1.342,57 KM, dok je stavom trećim izreke odbijen zahtjev tužene za naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 4.053,00 KM.

Stavom prvim izreke drugostepenog rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj: 43 0 Ps 230250 25 GŽ od 26.02.2025. godine žalba tužene je uvažena, prvostepena presuda ukinuta i tužba odbačena.

Stavom drugim izreke drugostepenog rješenja odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova nastalih u povodu žalbe, dok je stavom trećim izreke naloženo tužitelju da tuženoj naknadi troškove postupka u iznosu od 3.060,00 KM, dok je u preostalom dijelu zahtjev tužene za naknadu troškova postupka odbijen.

Protiv drugostepenog rješenja, pozivom na odredbe člana 237. stav 4. tačka 1. i 2. Zakona o parničnom postupku, reviziju je blagovremeno izjavio tužitelj i to zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija dopusti i uvaži te drugostepeno rješenje preinači tako da se žalba tužene odbije i prvostepena presuda

potvrdi, uz obavezivanje tužene na naknadu troškova nastalih u povodu revizije, ili pobijano rješenje ukinе i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U podnesenom odgovoru na reviziju tužena je osporila osnovanost revizijskih prigovora i predložila da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili odbije kao neosnovana.

Ispitujući pobijano rješenje u granicama propisanim odredbom člana 241. stav 2. u vezi sa članom 254. stav 4. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP), ovaj revizijski sud je odlučio:

Revizija je dopuštena i osnovana.

Prema odredbi člana 254. stav 1. ZPP stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravomoćno završen, dok je stavom 4. istog zakonskog člana propisano da će se u postupku u povodu revizije protiv rješenja na odgovarajući način primjenjivati odredbe ovog zakona o reviziji protiv presude.

Prema odredbi člana 237. stav 3. ZPP Vrhovni sud Federacije može, izuzetno, dopustiti reviziju u svim predmetima ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Prema odredbi iz člana 241. stav 2. ZPP, u povodu revizije iz člana 237. stav 3. ovog zakona, revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo, uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu, s naslova sticanja bez osnova, novčanog iznosa naplaćenog od strane tužene temeljem pravomoćnog i konačnog pojedinačnog akta, kojeg je tužena donijela na osnovu odredbi opšteg akta (odluke) za koje je presudom Ustavnog suda Federacije BiH utvrđeno da nisu u saglasnosti sa Ustavom Federacije BiH.

U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je, u bitnom, slijedeće činjenično stanje: Općinsko vijeće Općine Kakanj donijelo je Odluku o općinskim taksama na istaknutu firmu² (u daljem tekstu: Odluka), kojom je, između ostalog, utvrđena obaveza podnošenja prijava i plaćanja općinske takse na istaknutu firmu i kriteriji za utvrđivanje visine takse.

Odredbama člana 4. Odluke kao kriteriji za utvrđivanje visine takse su navedeni „niskoakumulativne i akumulativne djelatnosti koje obavlja određeno pravno ili fizičko lice“ (tačka 4 člana 4.), „veličina/kvadratura objekta“ (tačka 5 člana 4.), „vrsta objekta“ (tačka 6 člana 4.) i „drugi kriteriji-broj zaposlenih, ostvareni promet, profit i dr.“ (tačka 7 člana 4.).

Nalogom za plaćanje poreskih obaveza od 09.05.2019.godine nadležna porezna ispostava je naložila tužitelju da uplati porezne obaveze (općinsku taksu na istaknutu firmu za 2017.godinu) u ukupnom iznosu od 24.664,25 KM, koju obavezu je tužitelj i izvršio uplatama od 17.06.2019.godine i 15.07.2019.godine.

¹ „Službene novine F BiH“ broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

² „Službene novine Općine Kakanj“ broj: 11/16, 3/17 i 3/20

Presudom Ustavnog suda Federacije BiH broj U-5/20 od 21.04.2021.godine³ utvrđeno je da odredbe člana 4. tačke 4, 5, 6 i 7 Odluke nisu u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Tužitelj je dana 16.07.2021.godine podnio zahtjev za izmjenu konačnog i pravomoćnog pojedinačnog akta osnovom kojem je izvršio uplatu predmetne takse, ali nadležni organ tužene nije postupio po tom zahtjevu.

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev, ocijenivši prije svega neosnovanim od strane tužene istaknuti prigovor apsolutne nenadležnosti suda. Prvostepeni sud je zaključio da se u konkretnom slučaju radi o zahtjevu za isplatu stečenog bez osnova (član 210. ZOO) i da je stoga riječ o građanskopravnom sporu koji spada u nadležnost redovnog suda.

Suprotno prvostepenom sudu, drugostepeni sud je zauzeo pravni stav da odlučivanje o predmetnom zahtjevu ne spada u sudsku nadležnost (član 16. stav 2. ZPP) te je ukinuo prvostepenu presudu i tužbu odbacio primjenom člana 224. stav 1. tačka 4. ZPP.

Pravni stav o apsolutnoj nenadležnosti parničnog suda drugostepeni sud je zasnovao na slijedećim zaključcima:

- da je članom 3. tačka 1. alineja 3) Zakona o poreznoj upravi FBiH propisano da su takse novčane obaveze koje je porezni obveznik dužan platiti shodno zakonima kojim se regulišu takse za istaknutu firmu i takse na aparate za igre na sreću i zabavne igre;
- da je odredbama članova 70., 71. i 72. navedenog Zakona određena nadležnost Porezne uprave FBiH za razrez, naplatu i prisilnu naplatu, kao i povrat poreza, u koji spadaju i takse;
- da se stoga postupak određivanja, razreza i naplate komunalne takse za istaknutu firmu provodi po pravilima upravnog postupka propisanog Zakonom o upravnom postupku FBiH⁴;
- da je prvostepeni sud prilikom odlučivanja ispustio iz vida odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj Ap-1245/11 od 08.05.2014.godine, u kojoj je izražen stav da sud u parničnom postupku nije nadležan utvrđivati i određivati visinu poreza na firmu i da se povrat eventualno pretplaćenog poreza na firmu može ostvariti pred organom uprave u upravnom postupku;
- da je Vrhovni sud Federacije BiH na sjednici Građanskog odjeljenja održanoj dana 11.12.2019.godine zauzeo pravni stav da sporovi koji se odnose na povrat neosnovano naplaćene takse ne predstavljaju građanskopravni spor, te da je isti pravni stav zauzet i u odluci Vrhovnog suda FBiH broj: 51 0 Ps 061739 19 Rev od 17.12.2019.godine;
- da prvostepeni sud pogrešno tumači član 60. Poslovnika Ustavnog suda Federacije BiH⁵, koji se, prema stavu drugostepenog suda, odnosi na pojedinačne akte (radi svih budućih odnosa), a ne ostvarivanje prava iz konkretnog pravnog odnosa, odnosno da se navedenim Poslovnikom reguliše postupanje u postupku pred Ustavnim sudom FBiH i pred organom koji je pojedinačnim aktom povrijedio pravo, ali da se njime ne ustanovljava nadležnost suda za postupak koji je po svojoj pravnoj prirodi upravni.

Osporavajući pravilnost navedenog pravnog shvatanja drugostepenog suda, tužitelj je u reviziji postavio slijedeće pravno pitanje: „Postoji li nadležnost redovnih sudova za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, tj. postoji li pravo stranaka da pred redovnim sudovima ostvaruju pravo na povrat stečenog bez osnova u slučajevima kada nadležno tijelo ne postupi po zahtjevu lica kojem

³ objavljena u „Službenim novinama FBiH“ broj: 54 od 09.07.2021.godine

⁴ „Službene novine FBiH“ broj: 2/98, 48/99 i 91/22

⁵ „Službene novine FBiH“ broj: 40/10

je povrijeđeno pravo pravomoćnim i konačnim aktom koji je donesen na temelju odredbi propisa koje su od strane Ustavnog suda FBiH proglašene neustavnim, odnosno kada nadležno tijelo odbije da postupi u skladu sa članom 60. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda FBiH i akt uskladi sa presudom Ustavnog suda FBiH, a uslijed čega se shodno članu 60. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda FBiH smatra da takav akt nije ni donesen?“

Kao razlog važnosti za odlučivanje o reviziji tužitelj je naveo da je riječ o pitanju o kojem postoji različita praksa Kantonalnog suda u Zenici, Kantonalnog suda u Odžaku i Kantonalnog suda u Bihaću, za koju tvrdnju prilaže adekvatne odluke navedenih sudova, te da pravno shvatanje iz pobijanog rješenja nije podudarno sa pravnim shvatanjem koje je Vrhovni sud Federacije BiH izrazio u svojoj odluci broj: 25 0 Ps 054093 22 Rev od 21.03.2023.godine.

Ovaj revizijski sud je ocijenio da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima, odnosno da je postavljeno pravno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Osnovano tužitelj u reviziji navodi da je drugostepeni sud pobijanu odluku donio polazeći od pogrešnog zaključka da on u ovom postupku potražuje povrat naplaćene komunalne takse na istaknutu firmu, za koji zahtjev bi bile mjerodavne odredbe članova 70., 71. i 72. Zakona o poreznoj upravi FBiH, i da je stoga pogrešno primijenio odredbu člana 16. stav 2. ZPP kada je tužbu odbacio zbog apsolutne nenadležnosti parničnog suda.

Tačno je da predmetne takse predstavljaju javni prihod, odnosno porez u širem smislu (član 1. stav 3. i član 3. stav 1 tačka 3. Zakona o poreznoj upravi FBiH). Međutim, suprotno stavu drugostepenog suda, odredbe članova 70. do 72. istog Zakona regulišu odbitke i povrat poreza (taksi), ali u situaciji kada iznos uplate porezne obaveze prelazi limit te porezne obaveze, u kom slučaju obveznik ima pravo tražiti da pretplatom izmiri buduće porezne obaveze ili tražiti povrat pretplate, što nije situacija koja je predmet ove parnice.

U konkretnom slučaju tužitelj potražuje povrat naplaćenog iznosa komunalne takse prema odredbama koje uređuje institut sticanja bez osnova (član 210. ZOO), osnovom činjenice da je Ustavni sud FBiH svojom presudom utvrdio da odredbe opšteg akta tužene, osnovom kojih je donesen pojedinačni akt o naplati, nisu u saglasnosti sa Ustavom FBiH. U navedenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji se ne ispituje ni zakonitost upravnog akta niti da li uplaćeni iznos takse prelazi limit visine takse, već se ispituje da li je otpala pravna osnova izvršene naplate komunalne takse i da li stoga na strani tužene postoji sticanje bez osnova. Zakon o upravnom postupku FBiH ne sadrži odredbu koja bi regulisala način povrata stečenog bez osnove u slučaju oglašavanja ništavim ili poništenja rješenja upravnog organa u naprijed navedenoj činjeničnoj situaciji.

Bez osnova je ukazivanje drugostepenog suda na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: Ap-1245/11 od 08.05.2014.godine. Tačno je da je u navedenom predmetu Ustavni sud BiH razmatrao apelaciju apelanta čija je tužba, sa činjenično i pravno uporedivim zahtjevom kao u predmetnoj parnici, odbačena od strane općinskog i kantonalnog suda zbog apsolutne nenadležnosti.

Međutim, Ustavni sud BiH je u navedenoj odluci uobičajeno naglasio da zadatak Ustavnog suda nije da preispituje zaključke redovnih sudova u pogledu primjene prava, već da je njegova zadaća

da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila eventualno proizvoljna ili diskriminatorna (tačka 19. Odluke), nakon čega je zaključio da u osporenim odlukama nije našao proizvoljnost u primjeni procesnog prava i da apelantu nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje.

S tim u vezi, ovaj sud ukazuje na odluku Ustavnog suda BiH broj Ap-3530/14 od 19.04.2017.godine, koja je donesena povodom apelacije protiv odluka redovnih sudova kojima je meritorno odlučeno o uporedivom tužbenom zahtjevu i kojom je apelacija odbijena, u kojoj je Ustavni sud naveo da nije u njegovoj nadležnosti utvrđivanje koje je tumačenje propisa redovnih sudova pravilno, jer je to u isključivoj nadležnosti redovnih sudova (tačka 32. Odluke).

Meritorne odluke o zahtjevima za povrat predmetne takse bile su predmet odlučivanja Ustavnog suda BiH i u odlukama broj: Ap-3678/08 od 29.06.2011.godine i Ap-2012/09 od 26.01.2012.godine.

Tačno je da je na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH održanoj dana 11.12.2019.godine zauzet pravni stav da sporovi koji se odnose na povrat neosnovano naplaćene takse ne predstavljaju građanskopravni spor i da za odlučivanje po tim zahtjevima ne postoji nadležnost parničnog suda. Navedeni pravni stav je obrazložen u presudi Vrhovnog suda FBiH broj: 51 0 Ps 061739 19 Rev od 17.12.2019.godine, na koju je drugostepeni sud također ukazao u obrazloženju svoje odluke. U bitnom, stav je zasnovan na sadržaju člana 19. Zakona o komunalnim taksama Srednjobosanskog kantona⁶ (povrat takse), koji upućuje na članove 70., 71. i 72. Zakona o Poreznoj upravi FBiH, na čiju primjenu se pozvao i drugostepeni sud u pobijanoj odluci.

Međutim, Vrhovni sud FBiH je dana 21.03.2023.godine donio presudu broj: 25 0 Ps 054093 22 Rev kojom je, u činjenično i pravno uporedivoj situaciji, dopustio i odbio vanrednu reviziju tuženog Grada Orašje povodom materijalnopravnog pitanja u vezi retroaktivne primjene odluka Ustavnog suda FBiH o neustavnosti propisa. Za procesnopravno pitanje koje se tiče nadležnosti redovnih sudova za povrat novčanog iznosa datog na ime plaćanja komunalne takse, koje je također bilo postavljeno u reviziji, Vrhovni sud FBiH je našao da odlučivanje o istom nije od značaja za jedinstvenu primjenu prava i jednakost svih građana pred zakonom, prihvatajući kao pravilan stav sudova nižeg stepena o postojanju nadležnosti redovnih sudova za odlučivanje o navedenom zahtjevu.

Najzad, neprihvatljivo je tumačenje člana 60. Poslovnika Ustavnog suda FBiH od strane drugostepenog suda, prema kome se navedena poslovnička odredba odnosi na „pojedinačne akte (radi svih budućih odnosa), ali ne i na ostvarivanje prava iz konkretnog pravnog odnosa.“

Prema odredbi člana 60. stav 1. navedenog Poslovnika svako kome je povrijeđeno pravo konačnim ili pravomoćnim pojedinačnim aktom donesenim na osnovu odredbi koje su prestale da važe na osnovu odluke Suda, ima pravo tražiti od nadležnog tijela izmjenu tog pojedinačnog akta, a nadležno tijelo je dužno da ponovi postupak i uskladi akt sa odlukom Suda u roku od 90 dana od dana prijema zahtjeva. Odredbom stava 2. istog člana propisano je da ukoliko nadležni organ ne ponovi postupak i ne usaglasi akt sa odlukom Suda u roku iz stava 1. ovog člana, akt kojim je povrijeđeno pravo nekom licu prestaje da važi. Prijedlog za izmjenu konačnog ili pravomoćnog pojedinačnog akta iz stava 1. ovog člana može se podnijeti u roku od 2 godine od dana objavljivanja odluke u „Službenim novinama Federacije BiH“, službenom glasniku kantona odnosno općine.

⁶ „Službene novine SBK“ broj: 5/97, 1/2000 i 7/06

Iz navedenih odredbi proizilazi da odluke Ustavnog suda kojima se ukidaju zakoni ili poništavaju drugi propisi djeluju na pravomoćne pojedinačne akte isključivo posredno, odnosno da naknadni eventualni postupak izmjene pravomoćnog pojedinačnog akta zavisi od inicijative stranke. Ako te inicijative nema, ne postoji ni mogućnost zadiranja u postojeću pravnu situaciju, pa tako ni na osnovan zahtjev za vraćanje stečenog bez osnove, jer pravna osnova u tom slučaju nije ni otpala.

Na osnovu svega izloženog, odgovor na postavljeno pravno pitanje glasi: „Kada tužitelj potražuje povrat komunalne takse prema odredbama kojima je uređen institut sticanja bez osnove (član 210. ZOO), nakon što je odlukom Ustavnog suda FBiH utvrđeno da odredbe opšteg akta, osnovom kojih je donesen pojedinačan akt o naplati komunalne takse, nisu u skladu sa Ustavom BiH, takav spor predstavlja građanskopravni spor koji spada u sudsku nadležnost (član 1. ZPP).

Kako je pobijana odluka zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 16. stav 1. i 2. ZPP, to je primjenom odredbe člana 249. stav 1. u vezi sa članom 254. stav 4. ZPP odlučeno kao u stavu prvom izreke ove revizijske odluke, te će u ponovnom postupku drugostepeni sud ponovo odlučiti o žalbi tužene, imajući u vidu stavove iznesene u ovoj revizijskoj odluci.

Ukidanje odluke o glavnoj stvari ima za posljedicu i ukidanje odluke o troškovima parničnog postupka, o kojima će sud ponovo odlučiti uz glavnu stvar, imajući u vidu troškove ranijeg i novog postupka, kao i troškove po reviziji (član 397. stav 3. ZPP).

Predsjednica vijeća
Sanela Kovač – Grabonjić, s.r.